

Miljøet og EU

- 13 påstande og svar om EUs indflydelse på miljøet, naturen og sundheden

Folkebevægelsen mod EUs delegation i GUE/NGL

Indholdsfortegnelse (med de 13 påstande)

Forord	3
1. "EU gør mere for miljøet, end Danmark selv gør"	6
2. "Vi har en miljøgaranti"	7
3. "EU støtter en grøn samfundsudvikling"	8
4. "EUs miljøpolitik er demokratisk"	10
5. "EUs fødevarerpolitik varetager forbrugernes interesser"	12
6. "EUs landbrugspolitik vil bevare miljøet og landdistrikternes natur"	15
7. "I EU omgås gensplejsning forsvarligt"	16
8. "EUs transportpolitik er på vej til at blive bæredygtig"	19
9. "EUs kemikaliereform REACH vil give færre farlige kemikalier i vores hverdag"	20
10. "EU vil begrænse dyretransport"	22
11. "EU fremmer miljøvenlig energi"	24
12. "Bio-brændstof er EUs grønneste energiløsning"	26
13. "Kun EU kan samarbejde internationalt om miljø"	28
Mere information om EUs indflydelse på miljøet	30

Udgiver: Folkebevægelsen mod EUs delegation i GUE/NGL
(Den Europæiske Venstrefløjs Fællesgruppe/Nordisk Grønne Venstre),
EU-parlamentet, ASP 07F343, Rue Wiertz, B-1047 Bruxelles
Tlf.: 0032 2 284 5152. Fax: 0032 2 284 9152. E-post: fb-gue@folkebevaegelsen.dk
Ansvarshavende redaktør: Magnus Falko. Redigeret af Lave K. Broch og Ib Roslund

Forsidefoto: Chili Foto & Arkiv

Layout: Karen Hedegaard • Tryk: Johnsen Offset, oktober 2006

EU og miljøet

Forord af MEP, professor Ole Krarup

● Et godt miljø og en ren natur er afgørende for alt liv på jorden. Det kræver, at vi tager miljø og natur alvorligt i udviklingen af vores samfund.

Det er derfor glædeligt, at miljøpolitikken ofte er et hovedemne i debatten om europæisk samarbejde.

EU-tilhængerne påstår ofte, at det er nødvendigt med EU-regulering af miljøet, fordi forureningen ikke kender til nationale grænser. Det gør den ganske rigtigt ikke. Men forurening kender heller ikke til EUs grænser. Alt for mange EU-afgørelser er desuden skadelige for miljø, natur og sundhed. Nogle eksempler:

– EU kræver, det skal være muligt at bruge flere og farligere sprøjtegifte i landbruget, end bl.a. Danmark hidtil har tilladt.

Foto: Jeffrey Richt

– EU tillader brug og salg af en kræftfremkaldende gasart til behandling af æbler på trods af, at det i Danmark ikke er tilladt at gasse æbler for at forlænge holdbarheden.

– EU tillader brugen af kræftfremkaldende stoffer i vores mad.

– Danmark og Østrig har ganske vist fået en særtilladelse til at opret-

Foto: Chili Foto & Arkiv

holde et forbud mod såkaldte f-gasser indtil 2012, men EU tillader brugen i det øvrige EU – på trods af at f-gasser forværrer drivhuseffekten.

Og listen kunne fortsætte.

● Mange miljøproblemer er i realiteten lokale og løses bedst af de enkelte lande. Alligevel har EU magten til at diktere på snart sagt alle miljøområder. Det er naturligvis ikke alle EUs forslag og diktater, der er problematiske, men de enkelte gode ting fra Bruxelles siger ikke noget om, hvad vi kunne gøre uden – eller uden for – EU.

Mange EU-regler svækker miljø- og sundhedstilstanden og forhindrer det enkelte land i at gå foran. Det bør selvfølgelig være omvendt. Kun på den måde kan man for alvor inspirere og løfte miljøsvage lande. De enkelte stater i USA har en større frihed end EUs

stater til at være inspirerende spydspidser, og hvis Danmark blev frigjort fra EU, ville vi kunne gå foran med det gode eksempel.

Denne pjece behandler en række udsagn fra EU-tilhængerne om EU og miljøet, og emner som bl.a. fødevarer-sikkerhed, energi, "miljøgarantien" og kemikalier vil blive diskuteret.

Pjecen vil belyse, at der er andre og bedre veje at gå i internationalt miljø-samarbejde end den Europæiske Unions.

God læselyst!

Det siges, at "EU gør mere for miljøet, end Danmark selv gør"

● Billedet af EUs miljøpåvirkning afhænger helt af, hvordan man bruger statistikken.

Danmarks miljøministerium har i flere år lavet opgørelser over EUs miljøregler. Den seneste er fra maj 2006. Der er konklusionen, at 81 af 187 vedtagne EU-retsakter siden 1994 har gavnet Danmarks miljøregler, 2 har forringet, og 104 har været neutrale. Men miljø- og retseksperter som f.eks. Peter Pagh har kaldt opgørelserne for endimensionale og useriøse. Vi vil påpege, at opgørelserne ikke tager højde for, at:

- 1.** EU sætter andre interesser højere end miljøet inden for de fleste politikområder, f.eks. det indre marked.
- 2.** EU har overtaget kompetencen over stadig flere politikområder. Det er indlysende, at EU derfor virker aktivt. Det kan ikke udelukkes, at vi ville have gået længere, hvis reg-

lerne var besluttet af Folketinget.

- 3.** EU har tilladt flere farlige produkter m.m., der skal laves regler om.
- 4.** Statistik er ofte subjektiv uanset forfatter. Kemikalier, GMO og andre produkter kan ligne miljøfordele, men opvejet mod f.eks. økologi eller langtidsrisici ændres billedet let. Enhedslisten gennemgik i 1996 EUs effekt på danske miljøregler. Man fandt frem til 35 EU-vedtagelser, der var dårlige for det danske miljø, 4 positive og 34 neutrale.
- 5.** EU-landenes opretholdelse og indførelse af miljøregler blokeres eller forringes jævnligt af f.eks. afslag fra EU-kommissionen. Disse blokeringer er ikke 'regler' og er derfor ikke i opgørelsen.
- 6.** EU-landene opgiver tit på forhånd at bevare eller indføre bedre regler af frygt og erfaring med punkt 5 og med EF-domme der har bremset miljøtiltag. F.eks. opgav Danmark i 2005 at lave mere miljøvenlige brændeovne.

Det siges, at “vi har en miljøgaranti”

● “Garantien” har jævnligt vist sig selvmodsigende og uanvendelig.

Miljøgarantien er den populære betegnelse for bestemmelserne i art. 95, stk. 4-6 i EUs Nicetraktat. Miljøgarantien er ikke en garanti, men en undtagelse. Princippet i undtagelsen er, at et EU-land kan indføre skrappe nationale miljøregler for varer end EUs regler.

Dog har det vist sig svært at bruge den uden at komme i konflikt med EF-domstolen eller EU-kommissionen. De to organer har ofte vægтет varernes fri bevægelighed højere end nationale restriktioner, der sikrer sundhed og miljø. Kun i cirka halvdelen af de tilfælde, hvor lande har vovet at afprøve “garantien”, har det været muligt at bruge den.

Når EU sætter den fri bevægelighed

højere, skyldes det tolkningen af EUs traktatgrundlag og det indre marked, der siger, at en hvilken som helst vare skal kunne afsættes i hele EU, når den overholder EUs regler. Derfor kan der ikke fastsættes skrappe nationale miljøregler for en vare, heller ikke når der henvises til arbejdsmiljø, sundhed eller miljø. Det vil blive set som en *teknisk handelshindring*.

“Miljøgarantien” nævner ikke *for-sigtighedsprincippet*, som betyder, at er der begrundet tvivl om et produkts ufarlighed, kan det forbydes. Eneste undtagelse for det indre marked er, hvis landet kan bevise, at problemet “er specifikt for den pågældende medlemsstat”. – Men eksempelvis hvilke kemikalier er farlige kun for danskere eller kun for spaniere osv.?

Desuden dækker miljøgarantien ikke noget så vigtigt som pesticider.

Det siges, at "EU støtter en grøn samfundsudvikling"

● På mange samfundsområder er det modsatte i høj grad tilfældet.

EU satser langt mere på udvikling af motorveje end på mere miljøvenlige transportformer såsom tog. Motorveje øger bil- og lastbiltrafikken og dermed forureningen i sammenhæng med EUs indre marked.

Jernbaner splittes op og udbydes til firmaer, der skal tjene på driften. Dette kan føre til højere priser og færre afgange. Det giver færre togpassagerer, og flere tager bil eller fly, der forurener mere. Fly passer bedre til EUs liberaliseringspolitik, og EU reklamerer selv med at have sikret rammerne for langt billigere flytrafik.

"EU siger ikke, hvad de gør, og de gør ikke, hvad de siger"

(sociolog Pierre Bourdieu)

"EUs strukturfonde finansierer nye veje, der går gennem områder, hvor der lever stærkt truede dyr, eller hvor man finder særlig sårbar natur. Det gælder f.eks. det område i Spanien, hvor de sidste eksemplarer af den iberiske los lever. Der er næppe mere end 100 eksemplarer tilbage og kun 25 hunner, der kan føde unger. [] Der er også problemer med brune bjørne i Grækenland, ligesom naturområder i Spanien og Portugal, hvor der gror en særlig truet art af korkege, er i fare for at blive ødelagt med støtte fra EU-penge."

Kim Carstensen, Verdensnaturfonden, Jyllands-Posten 4. marts 2006.

Foto: Chili Foto & Arkiv

I EU er økonomisk vækst højest prioriteret – ikke mindst for de store selskaber, hvis kollektive interesser ikke altid holder i længden.

Atomkraft og gensplejset mad er eksempler på miljømæssigt og samfundsøkonomisk tvivlsomme teknologier, som EU støtter trods stor folkelig modstand.

EU havde i mange år store “smørbjerg”, “kødbjerge” m.v. som følge af overproduktion, der blev økonomisk støttet af EU selv. I dag eksporteres megen overproduktion til dumpingpris til fattige lande, hvilket svækker disse landes egen produktion af afgrøder. Denne dumping-støtte ophører først i 2013. I Nord generer EUs landbrugsmodel især økologisk landbrug, da økologi kræver mere arbejdskraft. Store industrilandbrug får mest EU-støtte og små familielandbrug mindst.

I EUs indre marked presses miljøet bl.a. af den fundamentale regel om, at blot en vare er godkendt i ét land, må den sælges overalt i EU. Dermed kan en vare, der er produceret på en miljømæssigt uforvarselig måde, ofte udkonkurrere mere miljøvenlige produkter.

Det siges, at "EUs miljøpolitik er demokratisk"

● Lobbyister og lukkede komitéer har stor indflydelse på udformningen af EUs politikker.

Formelt set er det EUs institutioner og de nationale parlamenter, der vedtager miljølovgivningen. Men forud for afstemninger i EU er der sket et forberede

dende arbejde, der langt fra er åbent og gennemskueligt. Den oftest citerede påvirkning fra lobbyister er hele ideen om Transeuropæiske Net. Forslaget om at lave en række motorveje og broer mellem EU-lande kom oprindeligt ikke fra EU-Kommissionen eller medlemslandene, men fra indu-

Lobbyvirksomheder bag halvgønne organisationer?

Det er velkendt, at de ca. 15.000 lobbyister i Bruxelles har stor betydning for lovgivningsprocessen, men en af de mindre kendte teknikker er at bede pr-firmaer om at oprette helt nye organisationer. Politiken har skrevet om dette fænomen i forbindelse med, at EU vil etablere et register for lobbyister:

"En pr-virksomhed hyret af storindustrien, men forklædt som grøn ngo (non-governmental organisation). Den slags numre vil fortsat kunne finde sted []. Det skal nemlig være fuldstændig frivilligt for de 15.000 lobbyister i Bruxelles, om de vil lade sig registrere i en database og følge et adfærdskodeks, som er kernen i kommissionens nye åbenhedsinitiativ."

Politiken, 4. maj 2006.

Foto: Chili Foto & Arkiv

strinetværket European Round Table of Industrialists (ERT: www.ert.be). Bilfabrikanter og industriledere fik på den måde gjort deres interesser til officiel EU-politik. Derimod er der ingen repræsentanter for miljø- og forbrugerinteresser i ERT. Det var også ERT, der fostrede idéen om det indre marked og meget andet.

De videnskabelige komitéer

Det er afgørende, at der er reel mulighed for debat forud for afstemninger. Ideerne til og påvirkningen af EU-lov-

forslag kommer imidlertid ofte fra mere eller mindre lukkede tænketanke og komitéer. Manglende åbenhed om deres virke og sammensætning skaber alvorlige demokratiske problemer og begrænser mulighederne for en reel debat på lige vilkår mellem forskellige politiske synspunkter og samfundsmæssige interesser.

Desuden sker det ofte, at komitéernes anbefalinger knap nok kommer igennem den almindelige demokratiske kontrol. Deres magt over den endelige lovgivning forbliver ukendt.

Det siges, at "EUs fødevarerpolitik varetager forbrugernes interesser"

● **De danske begrænsninger af særlig skadeligt fedt i visse fødevarer bliver kaldt ulovlige af EU-kommissionen, som anser begrænsningerne for at være handelshindringer mod udenlandske firmaer.**

Udenlandske firmaer bremses af danske regler i deres salg af fødevarer med de farlige transfedtsyrer. Der er nemlig overbevisende videnskabeligt belæg for, at de er meget sundhedsskadelige for kredsløbet og burde be-

grænses mest muligt i kosten.

Transfedtsyrer er en del af de såkaldte hærdede olier og fedtstoffer, som fødevarerindustrien bruger i kiks, kagecreme m.m., og som opstår ved stegning af f.eks. pomfritter. Siden 1997 har dansk lovgivning fastsat højest tilladte grænser for indholdet af transfedtsyrer i forhold til den totale mængde af fedt. I 2003 skærpede Fødevarestyrelsen reglerne ved at sænke den tilladte andel yderligere.

I 2004 anbefalede både Nordisk Ministerråd og EUs egen fødevarermynd-

Transfedtsyrer og sygdomme

Der er megen omfattende videnskabelig forskning, der viser, at transfedtsyrer kraftigt øger risikoen for hjertekarsygdomme, og der er noget, der tyder på, at det samme gør sig

gældende for bl.a. kræft, type 2-sukkersyge og allergier.

Kilde: Den svenske fødevarerstyrelse: www.slv.se/templates/SLV_NewsPage.aspx?id=14900

Foto: Dajre Tsang - www.dajresmile.com

dighed EFSA, at forbruget af transfedtsyrer skulle formindskes yderligere. Det er derfor besynderligt, at der i 2005 kom en henvendelse fra EU-kommissionen med hensyn til transfedtsyrer. I sin 'åbningsskrivelse' (trinnet før en rigtig retssag) skrev EU-kommissionen, at de danske regler udgjorde en ulovlig teknisk handelshindring mod fødevarer fra andre EU-land-

de. Hvis Fødevarestyrelsen ikke rettede sig efter EU-kommissionen, ville Danmark blive slæbt for EF-domstolen. De svenske fødevaremyndigheder valgte i april 2006 åbent at udtale sin støtte til den danske holdning og opfordrede til endnu skrappe regler. Det er altså ikke forbrugernes interesse, kommissionen varetager i denne sag. I stedet er det EUs fundamentale princip om den fri konkurrence på det indre marked, der går forrest.

Folkesundheden på spil

Sulfit-sagen

Eksemplet med transfedtsyrer er ikke enestående for EU – som bl.a. sagen med sulfit viser. Sulfit i fødevarer er allergifremkaldende og kan udløse stærke astmatiske anfald. Fødevarerindustrien tilsætter sulfitter til tørret frugt,

marmelade, skaldyr, øl og vine. Desuden har sulfid en kosmetisk funktion, som industrien er meget glad for: Sulfid forhindrer, at luftens ilt gør en række fødevarer brune. Siden 1988 har Danmark haft regler, der fastsatte lavere mængder sulfid i disse fødevarer end i resten af EU. Danmark indførte reglerne, fordi astmatikere skulle beskyttes.

Allerede i 1981 og senere i 1994 anbefalede EUs egen Videnskabelige Levnedskomite, at sulfid i fødevarer skulle begrænses mest muligt. Da "madsminkedirektiverne" om tilsætningsstoffer i mad blev forhandlet i midten af 1990'erne, lyttede EU alligevel ikke til sin videnskabelige komites

anbefaling. EUs grænser blev lagt højere end Danmarks. EF-domstolen afgjorde i 2003, at Danmark skulle hæve grænsen for tilladte mængder af sulfid.

Nitrit-sagen

23. marts 2006 besluttede EU at tillade nitrit og nitrat i økologiske kødvarer. EU-kommissionen havde sat forslaget om at "harmonisere" økologireglerne til afstemning i en komité. Nitrit og nitrat bruges som konserveringsmidler, men de kan omdanne sig til *nitrosaminer*, der er kræftfremkaldende. Danske økologer og mange forhandlere af fødevarer agter indtil videre frivilligt at holde de to stoffer ude af dansk produktion og handel.

Dagbladet Politiken om nitrit-sagen:

politiken.dk/indland/article141073.ece

Det siges, at "EUs landbrugspolitik vil bevare miljøet og landdistrikternes natur"

● **EU har imidlertid grundlæggende skabt en miljøskadende landbrugsform, f.eks. har EU flere gange tilladt farlige sprøjtemidler, som ellers havde været forbudt i årevis i blandt andet Danmark og Sverige.**

I EUs Nicetraktat (art. 33, stk. 1,a) fastslås, at landbrugspolitikken skal "*forøge landbrugets produktivitet ved fremme af den tekniske udvikling, ved rationalisering af landbrugsproduktionen og ved den bedst mulige anvendelse af produktionsfaktorerne, især arbejdskraften*". – Dette lyder positivt. Men denne ramme forvaltes i EU på en måde, der fører til udvikling af fabrikslandbrug med ringe dyrevelfærd og grov udnyttelse af naturen. Blandt andet transporteres næringsstofresurser (foder, råstoffer til kunstgødning, m.v.) langvejsfra, i stedet for at land-

bruget baseres på lokale resurser. Denne transport og udbygning udgør en massiv global miljøbelastning.

Et af de nyere tiltag er et forslag fra EU-kommissionen (januar 2006), der ifølge Det Økologiske Råd vil betyde en forøgelse af sprøjtemidler i Danmark fra 83 til 106. Vedtages det, vil flere midler tillades, selv om de er forbudte i Danmark pga deres trussel mod grundvandet (gælder f.eks. for metribuzin) eller giftighed over for bl.a. vandinsekter. Planen indebærer en ensretning af grænseværdier for pesticider inden for 'klimazoner' i EU.

Et EU-direktiv var i 2003 med til at sætte sprøjtemidlet paraquat på listen over tilladte stoffer i EU trods kraftig modstand. Paraquat er et af verdens mest benyttede pesticider, men er særdeles farligt for brugerne. Derfor havde sprøjtemidlet været forbudt i Norden og Østrig siden 1980erne.

Det siges, at “i EU omgås gensplejsning forsvarligt”

● EUs GMO-politik er hverken miljø- og sundhedssikker, demokratisk eller solidarisk med omverdenen.

De fleste genmodificerede (GMO) afgrøder er gensplejsede til at være tolerante over for en bestemt ukrudtsgift eller til konstant at udskille insektgift. Ensidig dyrkning af GMO-planter samt brug af de sprøjtegifte, der hører til visse GMO-sorter, har på den måde gjort, at hidtil harmløse insekter og ukrudt nu kræver farlige sprøjtemidler.

Sådanne midler forgifter bl.a. børn i Latinamerika, hvor der dyrkes GMO-soja. Kun fødevarer- og agroindustrien i USA, Kina og en række EU-lande får gavn af sojaen. I Argentina, Paraguay og Brasilien ses i dag sult, fordi de oprindelige afgrøder, indianere og småbønderne tvinges væk pga sojaen.

Grupo de Reflexión Rural (GRR) og andre sydamerikanske landboorganisationer påviser, at EUs sojaimport rydder store savanne- og skovområder.

“EU nægter konsekvent at lytte til ofrene for sine GMO-importafgrøder i avlerlande uden for EU. Samtidig var det et hårdt slag mod de fattige lande, da EU vedtog ikke at mærke kød- og mælkeprodukter fra dyr, der har fået GMO-foder. Det gør det sværere for europæerne at fravælge det i solidaritet med os”.

Molekylærbiolog Lilian Joensen, GRR, fhv. forsker ved Argentinas sundhedsministerium, til Folkebevægelsen mod EUs delegation i GUE/NGL, i korrespondance af marts 2006.

“Men EU-kommissionen ignorerer de beviser, vi giver den”, har GRR udtalt til miljøorganisationen NOAH.

EU-kommissionen har i 2005-06 godkendt en GMO-raps og fire GMO-majs trods miljøfarerne, og selv om rapsen og den ene majs har medført organskader på rotter. Et flertal af de lande i Ministerrådet, der tog stilling, stemte nej. Alligevel tvang EU-kommissionen tilladelserne igennem. Den østrigske delstat Øvre Østrig fik i 2005 forbud af EF-domstolen mod at erklære sig GMO-fri zone. EU respekterer således ikke FNs Cartagena-protokol, der anerkender retten i Syd såvel som Nord til at afvise import af levende og spiredygtige GMO'er.

Ifølge Eurobarometer 55.2 (2001) ønsker 95% af EU-borgerne ret til at vælge GMO-frie fødevarer. Over 70% afviser helt GMO-mad.

Foto: www.norden.org

EU overvejer at bremse genetisk forurening med såkaldte *sameksistenslove*, hvor GMO-planter ikke må plantes tæt på traditionelle afgrøder. Men sådanne regler vil ikke forhindre spredning, kun forhale det, fastslår eksperter. Blandt andet viser undersøgelser offentliggjort af den britiske regering i oktober 2003, at bier kan transportere pollen fra GMO-olieraps – og således gænfurene traditionel raps – over en afstand på hele 26 km.

EU gør også gode ting – men der er bedre muligheder uden for EU

Unionen har af og til vedtaget regler, der har gavnet natur og miljø, bl.a. har EU i forbindelse med optagelsesforhandlinger med Malta stillet krav om trækfugles vilkår, og EUs såkaldte *vandrammedirektiv* tegner til at rumme gode mål for det lokale vandmiljø, også i Danmark.

Men som helhed er EU ikke det bedste middel til et sundt miljø. På GMO-området har Norge, der står uden for EU, f.eks. strengere krav til GMO'ers samfundsnytte og til dels sikkerheden for sundhed og miljø, end man har i EU. Norge har således forbudt tre EU-godkendte GMO-planter, som indeholder gener for antibiotikaresistens. Norge har også fremmet forslag om forbud i internationale fora

Foto: Chili Foto & Arkiv

som FN, OECD og EU. Ikke-EU-landet Schweiz har dog endnu bedre muligheder end Norge for at sige fra over for bl.a. GMO'er, idet Schweiz ikke er med i EØS (en samarbejdsaftale mellem alle EU-lande og tre af EFTA-landene).

Det siges, at "EUs transportpolitik er på vej til at blive bæredygtig"

● Mere og mere transport sker med lastbiler på bekostning af jernbaner.

Ikke før i 2001 vedtog EU, at mere gods skal transporteres på jernbane for at begrænse forureningen samt mindske energiforbruget og vejtrafikken. Den europæiske paraplyorganisation for trafik og miljø, T&E, kunne dog oplyse i april 2006, at vejlobbyister har formået at lægge pres på EU-kommissionen, så der ikke vil blive så meget vægtning på overgang til jernbanegods. I juni skrev Kommissionen i en hvidbog om transporten i Europa, at skiftet til mere miljøvenlige transportformer er en illusion, især m.h.t. jernbaner. EU vil nu mindske forureningen via "renere" biler og opfordringer til medlemslandene om vejafgifter.

Disse løsninger er kun plastre på EUs miljøsår. Selve transporten med

lastbiler og især fly vil nemlig i bedste fald fastholdes (blandt andet pga EUs forklaringer om at der ikke er penge til de nødvendige investeringer i jernbanenettet), og EU bidrager til øget konkurrence på flytransportområdet. Det øger flytrafikken. Forøgelsen angives som en af de største grunde til, at EU tvivlsomt når de globale mål om mindre udledning af CO₂.

Til et demokratisk samfund hører normalt lokal medbestemmelse. Dette undermineres af EU. EF-domstolen bestemte 15. november 2005, at Østrigs forsøg på at begrænse transittrafik med lastbiler på en strækning i det sårbare Tyrol var i strid med EU.

Derimod har Schweiz indført tilsvarende restriktioner for lastbilkørsel gennem de schweiziske alper. Schweiz har frihed til at gøre dette, da landet ikke er med i EU. – *Læs mere om EUs trafikpolitik på www.eu-transport.org*

Det siges, at "EUs kemikaliereform REACH vil give færre farlige kemikalier i vores hverdag"

● **Stærke industriinteresser modarbejder kravet om større kontrol – til skade for den enkelte borger.**

Kemikaliepolitikken og dens konsekvenser for miljø og sundhed er måske det enkeltområde i EU, der har mest betydning for den enkelte borger og vore efterkommere. EUs foreslåede kemikaliereform, kaldet REACH, har til formål at sikre imod effekten af kemikalier. Men fra starten har der været stærke interesser, der har forsøgt at hindre vidtgående lovgivning. Resultatet kan blive, at ca. 70.000 af de omkring 104.000 kendte kemikalier hverken skal "registreres" eller "vurderes", da de enten produceres i mængder under ét ton om året pr. virksomhed eller helt er undtaget.

For de øvrige 34.000 stoffers vedkommende får industrien god tid. Først 11 år efter at REACH er trådt i

kraft, skal alle stoffer være registreret, dvs. tidligst i 2018.

20.000 af de kemikalier, der er omfattet af REACH, produceres i mængder af 1-10 ton om året pr. virksomhed. Her gennemtvang EUs Ministerråd i december 2005 en svækkelse af kravene til registrering. Ministerrådet modsatte sig desuden, at industrien skal have pligt til at informere forbru-

REACH – EUs kemikaliereform

REACH er en forkortelse for Registration, Evaluation, Authorisation and restriction of Chemicals – på dansk:

- Registrering
- Vurdering
- Godkendelse og
- Begrænsning af kemikalier

gerne om indholdet af kemikalier i færdige produkter (f.eks. rengøringsmidler og kosmetik), fordi det betragtes som forretningshemmeligheder. Og kravet om pligt til at søge farlige stoffer erstattet med mindre farlige, det såkaldte *substitutions-princip*, blev kraftigt udvandet.

REACH bliver en 'forordning' og ikke et 'direktiv'. Derved får reformen umiddelbar lovkraft i de 25 EU-lande. Folketinget kan altså ikke sætte sit præg på det.

Miljøbevægelserne er også skuffede, bl.a. udtalte Danmarks Naturfredningsforening 13. december 2005: *"EUs nye kemikalielov blev i dag yderligere svækket af EUs ministerråd. Ministrenes beslutning vil skabe mere orden i det kemiske kaos, men EUs borgere og miljøet vil stadig blive udsat for tusindvis af kemiske stoffer, hvis virkning ingen kender."*

Foto: Chili Foto & Arkiv

Der er andre veje at gå

De lande, der står uden for EU, men er i handelssamarbejdet EFTA; Schweiz, Island, Norge og Liechtenstein, har bedre mulighed for at sige nej til stoffer, som deres myndigheder betragter som farlige. I 1994-95 fik Norge f.eks. undtagelse fra EU-regler for 75 stoffer på områderne kemikalier og gødning.

Det siges, at "EU vil begrænse dyretransport"

● Dyr kan fortsat transporteres til slagtning over store afstande.

Dyr transporteres ofte over lange afstande for at fortsætte opfedning eller blive slagtet. Det logiske var, hvis dyr blev slagtet på det nærmeste slagteri, men det sker langt fra altid. Dyrenes Beskyttelse har som alternativ arbejdet for at sætte en 8-timer/500 km-grænse op for transport af slagtedy. EU har imidlertid indtil videre formået at fastholde langt mindre dyrevenlige regler. Selv EU-parlamentet, der gerne vil fremstå som EU-systemets grønneste og mest dyrevenlige instans, nedstemte i marts 2004 et ændringsforslag om højst 8 timers transport.

Der er ingen maksimal transporttid, så længe dyrene får forsyninger og hvile undervejs. Dette finder dyreværnsorganisationer forkasteligt.

I mange år gav EU støtte til trans-

port af dyr til slagtning uden for EU, især i Mellemøsten. Efter pres er den eksportstøtte nu stoppet. Selve transporterne er dog fortsat tilladte.

Dyreværnsregler ulovlige i EU

"Danske særregler medfører blandt andet, at dyrene får mere plads på transporterne og højere til loftet på lastbilerne. Reglerne blev annonceret af justitsminister Lene Espersen (K) i juli. Men det viser sig nu, at Justitsministeriet allerede på det tidspunkt havde fået meget klar og utvetydig besked [af EU-kommisjonen] om, at de danske særregler er ulovlige i forhold til EU-retten."

Jyllands-Posten, 30. nov. 2005.
(Regeringen har foreløbig oprettholdt de danske regler, men de vil blive afprøvet ved EF-domstolen.)

Den svenske børnebogsforfatter Astrid Lindgren og veterinær Kristina Forslund indså problemerne allerede før Sveriges folkeafstemning om EU-medlemskab. I en kronik i Dagens Nyheter 8. november 1994 under overskriften "Rösta nej för djurens skull!" citerede de eksperter for, at *"EU er et gigantisk biologisk eksperiment"*.

De to kvinder beskrev EUs favorisering af transporter af levende dyr frem for frossent kød, og de skrev bl.a.: *"Sverige kan allerede i dag, takket være EØS-aftalen, eksportere 'svensk mad' (salmonellafri, fremstillet uden antibiotika osv.) til EU, men vil EU have vores mad, når selv vi har fået salmonella eller af omkostningsgrunde er blevet tvunget til at bruge foderantibiotika?"*.

Svenskerne stemte ja til unionen med et lille flertal og fik hurtigt forbud af EU mod at forbyde antibiotika som væksthjælpemiddel i dyrefoder.

Foto: Gunilla Winberg

"Vil EU have vores mad, når selv vi har fået salmonella eller af omkostningsgrunde er blevet tvunget til at bruge foderantibiotika?" spurgte den svenske forfatter Astrid Lindgren forud for Sveriges EU-afstemning i 1994.

Samme efterår advarede hun sammen med 30 andre nordiske forfattere imod en centraliseret europæisk stat, og hun modtog de danske EU-modstanderes 'Træsko-pris' for sin EU-kritik. Den blev overrakt til hende af Knud P. Pedersen.

Det siges, at "EU fremmer miljøvenlig energi"

● EUs energipolitik betyder satsning på atomkraft

Danmark har siden 1997 været selvforsynende med energi. Men vi styrer ikke helt over vores energipolitik. EU har nemlig også kompetence inden for energi via sit traktatgrundlag (art. 3, stk. 1, u TEF i Nice-traktaten).

Siden 1985 har Folketinget sagt fra over for atomkraft, men Danmark blev samtidig med EF-medlemskabet også medlem af Euratom, der støtter udvikling af a-kraften.

I 1996 påbegyndte EU en liberalisering af energisektoren. Tre år senere vedtog Folketinget syv love om liberalisering af el-sektoren.

Det Økologiske Råd påpeger, at en konsekvens af liberaliseringen er *"meget stærke virksomhedskoncentrationer, der kan føre til dannelsen af*

egentlige monopoler, som har fokus på indtjening og ikke skænker miljøhensynene mange tanker."

Størstedelen af forbruget er altså genstand for en konkurrence, hvor kul, vind og a-kraft står over for hinanden. Den problematiske liberalisering har affødt et krav i EU om, at mindst 20% af el-forbruget dækkes af vedvarende energi, og at der skal opnås energibesparelser. Men EU gør reelt ikke meget, heller ikke for at bremse den samlede efterspørgsel på energi. Konsekvensen kan blive mere afhængighed af fossile brændsler, eller brugen af a-kraft vil øges.

Inden for EU er der vedtaget og planlagt tiltag til at reducere CO₂-udledningerne. Men ifølge EU-kommis-sionens rapport fra september 2005 om tiltagene er de ikke engang nok til at nå Kyoto-aftalens reduktionsmål på

8%. Dette skyldes i høj grad EUs miljø-problematiske trafikpolitik.

Atomkraft

I flere EU-lande bygges der nye a-kraftværker, bl.a. i Finland og Baltikum. Den tidligere EU-kommissær for energiområdet Loyola de Palacio støttede varmt en større satsning på a-kraft og anbefalede opførelsen af nye værker (Berlingske Tidende 22. august 2004). Selv om afhængigheden af importeret energi dermed falder, og atomkraft ikke udleder samme mængder CO₂ som f.eks. kul og gas, så er der talrige farer ved denne udvikling. Atomkraftværker er op-lagte mål for terror, og ulykker som i Tjernobyl er altid en risiko. A-kraft giver store problemer med atom-affald og er tillige i sin helhed meget dyrt.

“EU-kommissionen har i de senere år taget nogle vigtige initiativer. [] Desværre følger EU ikke selv de fornuftige energiplaner, idet EU fortsat støtter energi produceret med fossile og nukleare brændsler med langt større beløb end EU støtter vedvarende energi og energibesparelser.”

Uffe Geertsen og Søren Dyck-Madsen; 'Energi, klima og forsynings-sikkerhed i EU og Danmark', Det Økologiske Råd, 2003.

EU: Atomaffald til Sibirien

EU planlægger at deponere atom-affald i Sibirien og skubber derved sikkerhedsproblemet over til Rusland. 50 miljøgrupper verden over har protesteret, bl.a. danske NOAH. NOAHs energigruppe kalder EU-initiativet *“farligt og uetisk. Det er usandsynligt, at denne skrøbelige og ustabile region vil være i stand til at håndtere en enorm mængde giftigt affald”* (Oktober 2005)

Det siges, at "bio-brændstof er EUs grønneste energiløsning"

● EUs forvaltning og valg af bio-brændstofd kilder udrydder natur.

Vestlige selskabers soja eksporteres fra Latinamerika til en række EU-lande. Sojaen bruges især som billigt fodtilskud og udgør dermed et væsentligt grundlag for bl.a. de miljøbelastende svineborstbrug. I de seneste år er EU desuden begyndt at forske i soja som 'biomasse' til biodiesel til EU-borgernes biler, og Tyskland importerer det allerede til formålet. Dyrkningen af industrisojaen er (som omtalt i GMO-kapitlet) fatal for avlerlandenes natur og lokalbefolkning. En anden såkaldt "grøn" energikilde er palmeolie.

Det er meget forståeligt, at man vil nedbringe kuldioxid-udslippet fra biler, da kuldioxid (CO₂) bidrager til drivhuseffekten. Imidlertid er effektiviteten af soja- og palmeolie beskeden, og

produktionen fører ofte til fældning af regnskov. Skov "æder" i sig selv CO₂ fra luften. Anlæggelse af palmeplantager i Indonesien fordriver allerede i dag den oprindelige befolkning, og dyrearter såsom Sumatra-tigern og orangutangene trues af udryddelse.

EU-kommissionens 'biobrændstofstrategi' agter bl.a. at "*undersøge mulighederne for, at udviklingslande, herunder de, der påvirkes af EU's sukkerreform, kan producere biobrændstofs afgrøder og biobrændstoffer*".

Flere miljøgrupper advarer mod disse idéer, der reelt er et træk skabt af energiselskaber, agro- og fødevarerconcerner som Bayer og Unilever, m.fl. De er gået sammen om at give den ny store indtjeningsmulighed et "bæredygtigt" ansigt. Planerne må betegnes som en blindgyde. I øvrigt er Unilever og Bayer med i European Round Table

Foto: WWF

of Industrialists, som har stor indflydelse i EU-kommissionen.

EU er verdens største importør af palmeolie. Olien går til fødevarerindustrien, men efterhånden også til biobrændstof. Affald og restprodukter fra vore egne landbrug i Europa kan måske blive biomasse-supplementer til vedvarende energi, delebiler, almen energibesparelse, teknologisk effektivisering og ændring af forbrugsmønstre. Kravet må blot være, at intet, der indgår som en nødvendig del af jordens næringsstof-cyklus, bruges.

Som det er nu, vil en del afgrøder til biomasse-formål kræve natur eller agerjord, som kunne have leveret mad. Også hvor folk i forvejen sulter.

Afgrøder til biobrændsel er etisk og

miljømæssigt problematisk. Dette har EUs miljøkommissær Stavros Dimas udtrykt enighed om, i al fald for EUs vedkommende. – EU mangler at vise, at bekymringen også gælder for leverandørlande i Syden og Østen.

Ifølge tal fra den britiske miljøorganisation Friends of the Earth er palmeolie-plantager ansvarlige for 87 procent af den skovrydning, der har fundet sted i Malaysia siden 1985. [] Nu er der planer om at gøre plads til yderligere seks millioner hektar i Malaysia og hele 16,5 mio. i Indonesien. Den britiske kommentator George Monbiot er bange for, at den udvikling kun vil fortsætte. Og han mener, at EU og USA bør have røde ører.

Information, 24. august 2006.

Det siges, at "kun EU kan samarbejde internationalt om miljø"

● Der er andre eksisterende og potentielle veje til miljøsamarbejde.

Det fremhæves ofte, at EUs miljøpolitik er overstatsligt forpligtende og derfor mere effektiv end samarbejde, der baseres på mere frivillige internationale aftaler. Denne pjeces mange eksempler viser bl.a., at det i alle tilfælde forudsætter en vilje til at vægte miljøet.

Mange miljøproblemer kan løses med 'bilaterale' og 'multilaterale' afta-

ler, dvs. aftaler mellem relevante partnere afhængig af problemet. De kan godt forpligte. WTO, NATO, Den europæiske Menneskerettighedsdomstol og andre forpligtende fora bygger alle på mellemstatslige aftaler.

Oftest stiller EU sig tilfreds med, at unionens miljøpolitik tager sig af sin egen "osteklokke" på 25 lande. Sådan glemmes mange miljøsvage lande. Vil man virkelig styrke hele Europas miljø, er Europarådets 46 lande et bedre forum. I stigende grad er miljøproblemer forbundet med konflikt- og fredsspørgs-

Eksempler på eksisterende institutionelle alternativer til EU:

FNs miljøprogram (UNEP) – www.unep.org

Europarådet – www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/Environment

OSCE – www.osce.org/activities/13040.html ; www.osce.org/eea

Nordisk Råd og Ministerråd – www.norden.org/miljoe/sk/index.asp?lang=1

Cartagena-protokollen – www.biodiv.org/biosafety/default.aspx

Foto: Chili Foto & Arkiv

mål. Da er bl.a. Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa, OSCE, oplagt. Der er også Nordisk Råd.

De tre fora har allerede et etableret miljøsamarbejde. Det kan vi bruge – samt udvide og styrke, hvor det måtte være nødvendigt. Globalt er der bl.a. FNs miljøprogram UNEP og andre FN-organer. I Nordisk Råd kan vi ikke mindst samarbejde om fælles nordiske miljøforslag til FN.

FNs styrke er, at det er en global organisation, som, modsat EU, ikke har egne politiske eller økonomiske interesser at pleje. Også ikke-EU-lande (såsom Norge og Schweiz) er globale aktører på miljøområdet.

● Læs mere om samarbejdsmuligheder uden for EU i pixibogen *EU's gode nabo – eller delstat i EU?* i samme serie som denne pixibog.

Mere information om EUs indflydelse på miljøet?

Organisationer og myndigheder:

- Greenpeace-Danmark – www.greenpeace.org/denmark
- NOAH – Friends of the Earth Denmark – www.noah.dk
- Danmarks Naturfredningsforening – www.dn.dk
- Det Økologiske Råd – www.ecocouncil.dk
- WWF Verdensnaturfonden – www.wwf.dk
- Dyrenes Beskyttelse – www.dyrenes-beskyttelse.dk
- Corporate Europe Observatory – www.corporateeurope.org
- Folkebevægelsen mod EU – www.folkebevaegelsen.dk
- Folkebevægelsens Ungdom mod EU – www.nejnu.dk
- Miljøministeriet – www.mim.dk
- EUs miljøagentur – www.eea.europa.eu
- FNs miljøprogram – www.unep.org
- Verdenssundhedsorganisationen – www.who.int

Sager i udvalg:

- *Om bæredygtigt fiskeri samt EUs rovfiskeri ved Afrika:* www.levendehav.dk
- *Om REACH:* www.reachinfo.dk ; www.notat.dk (søg på 'REACH' i søgebjælken)
- *Kritisk rapport om EFSA (EUs myndighed for fødevarerikkerhed):*
www.foeeurope.org/GMOs/publications/EFSAreport.pdf
- *Om bio-brændstof:* www.foei.org/publications/pdfs/FOFO_32005.pdf (afsnit 8) ;
www.guardian.co.uk/climatechange/story/0,,1659037,00.html ;
news.mongabay.com/2005/1001-forests_org.html
- *Om soja og Latinamerika:* www.indsp.org/IguazuLetter.php ;
biotech.indymedia.org/or/2005/03/3985.shtml

Læs også de andre pixibøger

fra Folkebevægelsen mod EU's
delegation i GUE/NGL:

● EU's gode nabo – eller delstat i EU?

13 påstande og 13 svar om det at stå
uden for EU

● Det militære EU – et freds- eller stormagtsprojekt?

13 påstande og svar om EU's militære
udvikling – og et bonusudsn, som
EU-tilhængerne aldrig ville komme
med

● Velfærden og EU

– om EU's indflydelse på det sociale
system, arbejdsmarkedet, uddannelse
og sundhedsvæsenet

● Alternativet til EU er demokrati

– om folkestyre og EU's demokratiske
underskud

● EU's retspolitik

– påstande og svar om terrorbekæmp-
else, retsundtagelsen og flygtninge

*De er alle gratis og kan bestilles på
hjemmesiden www.olekrarup.dk/bestil*

● Mange miljøproblemer er grænseoverskridende. Dette forveksles ofte med, at EU derfor må være godt for miljøet. Realiteten er, at EUs politiske interesser inden for bl.a. landbrug, transport og handel kan have større negativ betydning for miljøet end effekten af velmenende regler. EU sætter ofte andre interesserer højere end miljø, natur, dyrevelfærd og sundhed.

Denne pjece gennemgår en række påstande om EUs betydning for miljøet. Den viser, at mange områder lige fra "miljøgarantien" til energipolitik, gensplejsning og sprøjtemidler ikke nødvendigvis sætter miljøet og forbrugernes sundhed øverst.

Ændringer i retning af en mere bæredygtig udvikling forudsætter mere og andet end EU. Det vil nødvendiggøre, at landene igen vil kunne gå foran på miljøområdet, og at det globale miljøsamarbejde styrkes.

GUE/NGL

Forenede Europæiske Venstrefløj/Nordisk Grønne Venstre
Parlamentariske gruppe · EUROPA-PARLAMENTET

